

DUKAKINZADE AHMED BEY'İN ÇAĞATAY TÜRKÇESİ İLE ÜÇ GAZELİ

Zeki KAYMAZ*

Özet

Çağatay edebiyatı Osmanlı edebiyatı üzerinde etki yapmış ve bunun sonucunda Osmanlı şairlerinin bir kısmı da Çağatay Türkçesi ile şiirler yazmışlardır. Bu şairlerden birisi de Dukakinzade Ahmed Bey' dir.

Anahtar Kelimeler: Çağatay Türkçesi, Osmanlı Şiiri, Dukakinzâde Ahmed Bey, gazel.

Three “Ghazels” Of Dukakinzade Ahmed Bey Written in Chagatai-Turkish

Abstract

Since Ahmed Pasa, it has been known that some of the Ottoman poets knew of Chagatai poets. As a result of the influence of the great Chagatai poet Ali Şir Nevayi on Otoman Classical poetry some of the Ottoman poets wrote their poems in Chagatai Turkish. One of these 16th century Otoman Poets is Dukakinzade Ahmed Bey.

Key Words: Chagatai Turkish, Ottoman Poetry, Ahmed Bey, Ghazel

XVI. yüzyılın mutasavvıf şairlerinden olan Dukakinzade Ahmed Bey'in şiirleri arasında Çağatay Türkçesi etkisiyle yazılmış olanları da vardır. Bunlardan Çağatay Türkçesinden ziyade Azerî özellikleri taşıyan bir muhammesi daha önce yayımlanmıştır. (Sertkaya 1974-1976: 169-189.) Dukakinzade Ahmed Bey'in üç gazelinde ise muhammesine göre Çağatay Türkçesi özellikleri daha baskındır. Çağatay Türkçesinin şairlerimiz üzerindeki etkisine dikkati çeken Ahmet Caferoğlu “Bütün hayatını şuurlu bir surette Türk diline ve Türk kültürüne hasreden Ali Şir yürüttüğü davanın sonuçlarını göremediye de ölü-

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü.

münden sonra binlerce kilometreden, İran'dan, Türkiye'den, Azerbaycan'dan, Suriye'den, Hindistan'dan, Herat'tan akın eden yüzlerce şakirdi onun kurduğu edebiyat mektebini ve edebî Çağatay şivesini, Türklüğün her köşesine kadar götürdüler. Osmanlı edebiyatının Ahmed-i Dâ'î, Karamanlı Nizamî, Bahtî, Amrî, Dukakinzade Ahmed, Za'ifî, Fuzulî, Katibî mahlaslı Seydî Ali Reis, Nedim-i Kadim, Fasih Dede, Nedim, Şeyh Galib, Muvakkatzâde M. Pertev, Benlizâde M. İzzet Bey, Refî'î, Amidî gibi şairleri Çağatayca yazmaya başladılar. Bu şiirler Çağatay edebiyatının ve Ali Şîr Neva'î'nin Osmanlı edebiyatı üzerindeki tesirinin başlıca örnekleridir." demektedir. (Caferoğlu 1974: 219-220.)

Dukakinzade Ahmed Bey'in bu gazelleri Üsküdar Selim Ağa Kütüphanesi numara 74 'te (varak 2a-2b) ve DTCF Ktp. Muzaffer Ozak I numara 149 (varak 44b-45a) ve İstanbul Üniversitesi Ktp. Numara 2830-1'de kayıtlı nüshalardan alınmıştır.

I. GAZEL

(- . - - / - . - - / - . - - / - . - -)

Boldı sergerdân köñül zülf-i 'anber-bû körüp
Dünye vü 'ukbânı terk idüp didi yâhû körüp

Dildin ayrılmaz hayâl-i çeşmüñ ey leylî hırâm
Gûyiyâ ülfet tapar Mecnûn-ıla âhû körüp

Yâr hüsni cilvesidin yaşurur zâhid yüzün
Tilbedür 'ayb itmeñüz bolur hezîmet su körüp

Derdinüñ dermânını sordum lebüñdin bulmadım
Kalmışam hayrân u vâlih la'ldin yazu körüp

Deyr-ara bu şekl rüsvâ bolganım 'ayb itmeñüz
Kafir-i 'ışk oldı köñlüm bir büt-i gül-rû körüp

Rûy-ı cânândın közüñ yaşurma zâhid togru bak
Rast boldı köp körimen kej nazar közğü körüp

Çarhuñ añup hâlini gülşende Ahmed bir seher
Gonca küldi nergisüñ közüñde köp uyhu körüp

II. GAZEL

(- . - - / - . - - / - . - - / - . - -)

Kâkülüñdin kıl ucı yâd eylesem efsâne dip
Min garîbi il üşüp zencîr ider dîvâne dip

Kılğalı zîr ü zeber cevır-ile köñlüm hânesin
Anda sultân-ı hayâlüñ konmadı vîrâne dip

‘Ârızuñ devrinde zülfüñ bend idüpdür köñlümi
Yarışur dîvânesin ol odga düşüp yâne dip

Hârdın hançer çeküp gülşende gül bülbül ile
Katl idermin bu harâmî kelmesün bostâne dip

Tapşırıldan genc-i halvet zâhidâ Ahmed hemân
Yevm-i şüm olmış durur körende bu vîrâne dip

III. GAZEL

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

Talebđin hâk-i reh oldum murâdım hâsıl olgan dip
Ki nâgeh sâyesini ol hümâ üstüme salgan dip

Rakîbâ her ne zulmı kim kılursın hakka tapşurdum
Hüdâdın her kişi her ne kılursa kendü bolgan dip

Kafes tek çâk iken sînemde murg-ı cânı habs itdüm
Ki şâyed ol sanem anı bu sûret birle algan dip

Hayâl-i ârızuñ güller açupdur bâg-ı cân içre
Közümnüñ yağmurı diñmez ki nâgeh anî solgan dip

Boluptur kâmetüm çengî anuñ rengin yaşum narı
Mugannî dest-i cevriyle belâ bezminde çalğan dip

Közüm her bâr sildüm yâr dîdârın körür her dem
Köñül âyînesi seng-i havâdisden uşalğan dip

Hüdâ hâk-ı rehûn câna tozuttı deyü bu Ahmed
Köz açup râh-ı 'ışk içre k'ol toz birle tolgan dip

Kaynakça

- CAFEROĞLU, Ahmet (1974), Türk Dili Tarihi II, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- SEFERCİOĞLU, Nejat (1994), "Dukakinzade Ahmed Bey", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 9: 549-550, İstanbul.
- SERTKAYA, Osman Fikrî (1974-1976), "Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri IV.", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, XXII: 169-189 (Çağatayca diğer şiirler için bk. TDDE. C. XVI: 41-54, C. XVIII: 133-138, C. XIX: 171-184, C. XX: 157-184).
- SÜZEN, Hüseyin (1995), "İki Divan Şairi: Dükkânizade Ahmed Bey ve Ahmed Sârbân" Yedi İklim Dergisi, 9: 68-71. Aynı gazeller için bk. Süzen, Hüseyin(1994), Dükkânizade Ahmed Beg Divanı (İnceleme-Tenkidli Metin) Doktora Tezi, İstanbul, s. 81-82.